

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Proteus ofte Minne-beelden verandert in Sinne-beelden

Cats, Jacob

Rotterdam, 1627

XLVI. Nescit habere modum

urn:nbn:de:bsz:31-101049

OVID. 10. *Nec modus aut requies, nisi mors, reperitur amoris.*
METAM.

SEN. OCT. *Amor perennis conjugis casta manet.*

ACT. I.

AYSON. *Vxor vivamus, quod viximus, & teneamus.*

Nomina quae primo sumpsimus in thalamo;

Nave sit ulla dies ut commutemur in aeo.

Quin tibi sim juvenis, tuque puella mihi, &c.

Van

Van groot tot grooter.

DEn groenen crocodil ontrent den nijl geschapen
 Dien noem ic met bescheyt het rechte minne-vvapē;
 Dit beest vvaft alle tijt, en vvort geduerigh groot
 Tot aenden ouden dach, ja midden inden doot.
 Ick dacht al over langh, hoe kan ick hooger minnen?
 En noch so gingh het vier mijn dieper inde sinnen;
 En hoe het langher duert, hoe dattet heeter gloeyt;
 Siet dat is rechte min die sonder eynde groeyt.

Van het ghestadich wassen des crocodils ende des selfs groote. Siet Plin, lib. 8. cap. 25.

Nescit habere modum.

C*Rescit in immensum phariis crocodilus in arvis,
 Inque dies nili major ab amne redit:
 Augendi metas non huic dedit agra senectus,
 Morsque vel ipsa paret vulnera, crescit adhuc.
 Tu genuina mei, crocodile, furoris imago,
 Augetur nostro pectore semper amor.
 Frigida mors calidos olim mirabitur ignes,
 Cum gelida tanget fervida corda manu.*

Crocodilum crescere quamdiu vivat, & excrecere ad longitudinem duodeviginti cubito-
 rum, & alia vide apud Plin. lib. 8. cap. 25.

Bien que grand, toujours croissant.

LE crocodil si long temps que sa vie dure,
 Sent de l'accroissement toujours en sa stature,
 Il n'est touchè au vif des traicts du vrai amour
 A qui l'affection ne croist de jour en jour.

M m

Noyi

AL is de crocodil maer uyt een ey gekomen,
 Hy wort eē groufaē beest waer van de mensche schromē
 Hy sloet gelijk een vraet en vvaft noch alle tijt,
 Tot dat de bleecke doot hem opte leden rijt.
 Wie sucht van hooger staet, of gelt-begeerte quellen,
 Die vvillen even staegh tot meerder hooghte svvellen:
 Al vvat een mensch gelijckt dat heeft een kantigh hert,
 En fiet! daer is een hoeck die nimmer vol en vvert.

Non modus augendi.

C*Um, crocodile, tibi precordia vasta replevit
 Præda petita solo, præda petita salo,
 Crescis, & exiguo quamvis progressus ab ovo,
 Exsuperat cubitos bis tua forma novem:
 Incrementa tibi non sistit anhela senectus,
 Finis & augendi vix tibi funus erit.
 Ambitiose tibi, tibi convenit istud avare;
 Scilicet augendi nescit uterque modum.*

Chiche jamais riche.

LE corps du crocodil, bien que la mort le presse,
 De devenir plus grand, de jour, en jour, ne cesse.
 Qui ont l'ambition ou l'avarice au cœur,
 Ne trouveront jamais un accompli bonheur.

AVGEN.

Quæ natura arcana scrutati sunt, aſinas per omnem vitam gignere tradiderunt, nec unquam provelle adeo aſtatis fieri. quin partui partum identidem accumulunt. de homine ambicioſo ſimile quid dici poſſe, nemini, cui id vitii innotuit, obſcurum eſt. Adepti aliquid inexperſti boni (ait Thucyd.) ſemper, propter præſentem ex inopinato proſperitatē, plura ſperantes, majora concupiſcunt. Notantur hanc ob cauſam plerique principum, quod nimis effuſe, & celerius quam par eſt, honores, in eos quibus favent, confeſtant, quos non niſi carptim ac paulatim depromere, magis conſultum eſt: idque duplici ratione: primò, ne merces totius diei ſummo manē, vel circa meridiem exſoluta, reliquum lucis non juſto labore, ſed ignaviā, conſumendi occaſionem præbeat. Secūdo, ne quis exquiſitis honoribus tempeſtivirus decoratus, identidem ad altiora enitens (proud mores ſunt ambitionis) tandem majora, quam par eſt, audeat, & res novas moliat. Corruptuntur enim homines magnitudine bonorum, nec cuiuſlibet eſt, in rebus tam prolixis, magnam fortunam concoquere, inquit Dio.

DE ghene die de gheheymeniffen der naturen onderſocht hebben, ſchryven dat d'efclinnen (hoe oudt ſy oock zijn moghen) altijd noch jonghen voort-brenghen. Van eergierighe menſchen yet ſulcx gheſeyde te konnen werden, weten alle de ghene, die den aert van dit ghebreck bekent is. Elck (ſeydt Thucyd.) die eenich onverwacht ghe-luck aenkomt, is gheneghen altijd nae meer te trachten. Hierom verloopen haer veel princen, mides de ſelve ghemeenlijck te grooten weerdicheden al te ſchielijck, en veel te vroeck, aen haer troetel-kinderen toevoeghen: dewelcke veel beter allenxkens en met tuſſchen-val van tyde dienden uytghegheven. Om verſcheyden redenen; eerſtelijck; op dat de loon des gheheelen daechs des morghens vroeck betaelt zijnde, het overighe vanden dach in luyernie niet deurgebracht en foude worden. Ten tweeden, op dat niemant te vroeck al te hooghe gheſet zijnde, en altijd (naer de wyſe vande eergierighe) verder willende gaen, eyndelijck niet hoogher dan het betamelijck is, en foude oplyghen, en nieuwicheden ter hant trecken. De menſchen (ſeydt Dion) werden veeltijds door te grooten eere diemen hun aendoet, buyten de palen van hun ſchuldighen plicht wech gheruckt, want voorwaer t'en is alle mans werck niet, grooten voorſpoedt en uyt-muntende eer-ampten te konnen verdouwen.

BOËT. DE CONS. LIB. 2.

Quis tam composita felicitatis ut non aliquã ex parte cum ſtatu ſui qualitate rixetur? Anxia enim res eſt humanorum conditio bonorum, ut qua vel nunquam perpetua ſubſiſtat.

SENEC. TRAG. 4.

Quod non poteſt vult eſſe, qui nimium poteſt.

HORAT. OD. 24. LIB. 3.

*Scilicet improba
Crescunt divitiæ, tamen
Certa, nescio quid, ſemp̄r abeſt rei.*
Mm 2 GALAT.

Laet ons wel-doende niet vertragen.

DE groote crocodil die noyt en laet te vvasfen,
 Die is met alle vlijt ons ziele toe te passen;
 Ghy, die oyt zijt een stap ghenaedert totte deught,
 Weet dat ghy naderhant noyt stille vvesen meugt.
 Laet daer Hiskias son, die vvert te rugh ghetogen,
 Laet Josua de sijn' die niet en vvert bevoghen,
 Maer let op Davids son die staegh en veerdigh rijt,
 Want vvie hier stille staet die is sijn voordeel quijt.

Nullum virtuti solstitium.

C*Rescis, & extremis vel jam, crocodile, sub annis,
 Majus adhuc nili tollis ab amne caput.
 Incrementa decent Christum, tam longa, professos,
 Nescius augmenti vir bonus esse nequit.
 Nuniades sistat, retrorahat Hiskia phœbum,
 Dux solymi vatis sol tibi solus eat:
 Ille, velut sponsus thalamo redit, atque lustrat
 Sidera. virtutem non decet ulla quies.*

PHILIP. 1. 13.

*En oubliant les choses qui sont en derriere, & m'avancant aux
 choses qui sont en devant, ie tire vers le but.*

NOn Iosue ton soleil, non ton soleil Hiskie,
 Mais David ton soleil, soit guide de ma vie.
 Le corps du crocodil, & du Chrestien l'esprit,
 S'augmente, si long temps, que l'un & l'autre vit.

VIR.

Nec oscitatio, nec torpor, sed cura diligens, atque actio continua hominum christianum decent. Caeli proprium est, animique ad caelestia properantis, motu viri semper, ac progredi. Inque id nisi summa nitatur opum vi mens pia, facile impetuoso decursu humana corruptionis abripietur:

Ac veluti si quis adverso flumine lembum Qui subigit remis, si brachia forte remisit, Ecce illi in praecipit pronus rapit alveus amne. Nec vique verè bonus est, qui indies, ut melior fiat, operam non dat. Saepe nos nobis examinandi sumus, saepe conscientia velut interroganda est, ecquid profecerimus, ecquid iracundiae, avaritiae, ac reliquis vitiiis decesserit, ecquid virtutibus accesserit, nisi enim in illis decrementum; in hisce accrementum percipimus, vero divini Spiritus astro percitos nos esse certi esse non possumus. Sane apud viros pios magnum fluxa fidei indicium esse solet, non proficere. Quid de externis hisce, deque status nostri conditione futurum sit, haud quidem scimus; nec id quidem multum curandum est: anima sanè ut indies adjiciam aliquid, in animo nobis, & in votis est. Lumen ad hoc nobis infunde, ò Numen.

Geen ledicheyt, maer een gheftadige befigheydt, is het ghene dat eyghentlijck een christen mensche beraemt. 't Is den hemel, en alle die ten hemel-waerts hun spoeden, gantsch eyghen, haer gheduerichlijck te bewegen: want indien sulcx niet met alle ernst en werde betracht (nadien wy inde verdorventheydt der werelt woonen) soo sullen wy lichtelijck, door de kracht der selve, als doot het aendringen van een nederloopende riviere, werden wech gheruckt.

*Die tegens stroom zijn schuytjen roeyt,
Dient nimmermeer te zijn vermoeyt;
Want, rust hy maer een cleyne tijdt,
Hy is terstont zijn voordeel quijt:
Midts, 't wyl zijn riemen liggen stil,
Hy swiert, al waer het water wil;
En wert soo, door den snellen val,
Ghedreven teghens leegher wal.*

Hy en is niet recht goet, die van dage tot dage niet en tracht om beter te werden. Wy dienen onse eygen ziele menichmael te vragē, wat sy, sedert eenigen tijt herwaerts, ghevoelt heeft in Godtsalicheydt ghevoordert te hebben, watse op de giericheydt, korselheydt, en andere onse gebreken verneemt gewonnen te hebbē. Want ten zy sake wy int quade eenige afbreucke, int goede eenigen aenwas, van tijde tot tijde, ghewaer werden, laet ons vryelijck dencken, dat wy de ware kracht des geestes noch niet recht en hebben. Wat ons in het uytwendighe sal ghewerden, is ons onbekent: Maer wat het inwendighe belangt, wy hebben, door Gods genade, vaste hope om tot het selve van tyde tot tijde wat goets te sullē toebrengen. De Heere, die den wille geeft, geve oock het volbrengen.

HIERONIM. AD DEMETR.

*S*ancta vita ratio processu gaudet, & crescit: cessatione torpescit & deficit: Quotidianis & recentibus incrementis

instauranda mens est, & vivendi hoc iter non de transacto, sed de reliquo metiendum.

M m 3

EX